

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/319328858>

ZADOVOLJSTVO ZAPOSLENIH USLOVIMA RADA U TURISTIČKOJ PRIVREDI

Article · June 2017

CITATIONS

0

READS

96

4 authors:

Slavoljub Vujovic

Institute of Social Sciences

110 PUBLICATIONS **197** CITATIONS

SEE PROFILE

Nenad Vujic

28 PUBLICATIONS **46** CITATIONS

SEE PROFILE

Jovan Spajić

fakultet za menadžment-Herceg Novi

8 PUBLICATIONS **16** CITATIONS

SEE PROFILE

Z. Jovanovic

15 PUBLICATIONS **62** CITATIONS

SEE PROFILE

ZADOVOLJSTVO ZAPOSLENIH USLOVIMA RADA U TURISTIČKOJ PRIVREDI

Slavoljub Vujović*

kelovic1967@yahoo.com

Nenad Vujić**

nenadvujicvuja@mts.rs

Jovan Spajić***

jspaic015@gmail.com

Zoran Jovanović****

zojo@yahoo.com

Rezime

U radu se prezentuje istraživanje povezanosti između socio-demografskih varijabli (pola, uzrasta, stepena stručne spreme, mesečnog ličnog prihoda ispitanika i mesečnog ličnog prihoda ispitanikovog domaćinstva, broja članova u domaćinstvu i broja članova doma ćinstva koji ostvaruju prihode) i zadovoljstva ispitanika određenim uslovima rada/zaposlenja u preduzećima u turističkoj privredi.

Prikupljanje podataka rađeno je putem upitnika, dok je za analizu korištena: deskriptivna analiza (frekvencija, procenti, aritmetička sredina), t-test, jednofaktorska analiza varijanse, višestruka linearna regresija i pirsonov koeficijent korelacije.

Nivo statističke značajnosti postavljen je na $p < 0.05$, a svi dobijeni podaci su obrađeni u programu SPSS, verzija 19.

Ključne reči: zaposleni, prihodi, rad, zadovoljstvo.

* Viši naučni saradnik, Beogradska poslovna škola, Beograd

** Naučni saradnik, Ekonomski institut, Beograd

*** Docent, Fakultet za menadžment, Herceg Novi

**** Doktor, Tehnička škola, Beograd

UVOD

U istraživanju je učestvovalo ukupno 192 ispitanika, a od toga je 120 ispitanika (62,5%) bilo muškog, a 72 ispitanika (37,5%) ženskog pola. Posmatrano po starosnim grupama ispitanici su podeljeni u šest grupa: 2,1 % ispitanika je bilo uzrasta ispod 20 godina, u kategoriji uzrasta između 20 i 30 godina se našlo 6,3 % ispitanika, zatim 33,3% ispitanika se našlo u kategoriji uzrasta između 31 i 40 godina, u kategoriji između 41 i 50 godina se našlo 45,8% ispitanika, zatim u grupi od 51 do 65 godina 8,3% ispitanika, i 4,2 % ispitanika je bilo starosti iznad 65 godina. Što se tiče stečenog obrazovanja, u ovom uzorku se našlo 31,2 % ispitanika sa završenom srednjom školom, 56,3 % ispitanika sa završenim fakultetom ili višom školom dok 12,5% ispitanika ima završen master ili doktorat. Kada je reč o visini ličnih mesečnih prihoda 6,2% ispitanika navelo je da ne ostvaruje lične prihode, 41,7% ispitanika zarađuje do 500 evra, 31,2 % ostvaruje između 501 i 1000 evra, 12,5 % ostvaruje između 1001 i 1500 evra, 4,2% ispitanika zarađuje između 1501 i 2000 evra, a preko 2000 evra mesečno ostvaruje 4,2% ispitanika. Osim ličnih prihoda, ispitanici su bili pitani i za mesečni prihod domaćinstva pa su i prema tome podeljeni u nekoliko grupa, 20,8 % ispitanika živi u domaćinstvu u kojem su prihodi do 500 evra mesečno, 29,2 % ispitanika navodi da živi u domaćinstvu u kojem su prihodi od 501 do 1000 evra mesečno, u kategoriji prihoda između 1001 i 1500 evra mesečno se nalazi 20,8% ispitanika, u kategoriji između 1501 i 2000 evra prihoda mesečno se nalazi 12,5% ispitanika, u kategoriji između 2001 i 3000 evra prihoda mesečno se nalazi 4,2% ispitanika, dok 10,4% ispitanika živi u domaćinstvima u okviru kojih su prihodi veći od 3000 evra, dok je 2,1% ispitanika izjavilo da nije upoznato sa ovom informacijom. Posmatrajući broj članova domaćinstva, pokazano je da 14,6 % ispitanika živi samostalno, 35,4 % ispitanika živi u dvočlanom domaćinstvu, njih 18,7% živi u tročlanom, 22,9 % u četvoročlanom, 2,1 % živi u petočlanom domaćinstvu dok 6,3% ispitanika živi u domaćinstvu sa preko pet članova. Što se tiče podele ispitanika prema tome koliko članova njihovih domaćinstava ostvaruje prihode, pokazuje se da kod 33,3% ispitanika samo jedan član ostvaruje prihode, kod 58,3% ispitanika dva člana ostvaruju prihode, kod 6,3% ispitanika tri člana domaćinstva ostvaruje prihode, dok u domaćinstvima u kojim četiri člana ostvaruje prihode živi 2,1% ispitanika.

METODOLOGIJA RADA

Istraživanje je kvantitativnog tipa i sprovedeno je putem upitnika u okviru kojeg su se u prvom delu, pitanja odnosila na socio-demografske podatke o ispitaniku, dok je u drugom delu grupa zavisnih varijabli bila operacionalizovana putem Likertove skale procene u okviru koje su ispitanici procenjivali u kojoj meri se slažu sa tvrdnjama kojima smo ispitivali njihovo zadovoljstvo radnim prostorom, mogućnostima napredovanja i edukacije, međuljudskim odnosima, kao i saradnjom sa pretpostavljenima¹.

Za analizu podataka koristili smo: deskriptivnu analizu (frekvencije, procenite, aritmetičku sredinu), t-test, jednofaktorsku analizu varijanse, višestruku linearnu regresiju i Pirsonov koeficijent korelacije. Nivo statističke značajnosti postavljen je na $p < 0.05$, a svi dobijeni podaci su obrađeni u programu SPSS, verzija 19².

Nezavisne varijable u ovom istraživanju su bile pol, uzrast, stepen stručne spreme ispitanika, mesečni lični prihod ispitanika, mesečni prihod domaćinstva, broj članova koji žive u domaćinstvu i broj članova domaćinstva koji ostvaruju prihode.

Zavisnim varijablama ispitivalo se zadovoljstvo zaposlenih njihovim radnim mestom, odnosno stepen zadovoljstva pojedinim elementima zaposlenja (radnim prostorom, saradnjom sa kolegama, mogućnošću napredovanja, mesečnom zaradom i slično). Ispitanici su na petostepenoj skali Likertovog tipa procenjivali u kojoj meri se slažu sa tvrdnjama kojima se ispitivalo zadovoljstvo zaposlenih, gde je 1 značilo ne slažem se u potpunosti, a 5 slažem se u potpunosti.

Satvrdnjom *Zadovoljan/nasambrojemzaposlenihumojorganizacionoj jedinici* najveći broj ispitanika (52,1%) istakao je svoje neslaganje, dok je samoadekvatnošću opreme za rad najveći broj ispitanika 48% zadovoljno, a isti procenat naveo je da je zadovoljan sa radnim prostorom. Međuljudskim odnosima zadovoljno je 52,1% ispitanika, dok je procenat onih koji su zadovoljni saradnjom sa kolegama još veći i iznosi 58,3%. Raspoloživošću vremena za obavljanje zadatih poslova zadovoljno je 41,7% ispitanika, dok se sa tvrdnjom *Zadovoljan/-na sam organizacijom posla* najveći broj ispitanika (47,9%) nije složio. Više od polovine ispitanika (52,1%) nije zadovoljno svojom mesečnom zaradom, a i kada je reč o mogućnostima za edukaciju i usavršavanje ispitanici u većem broju izražavaju svoje nezadovoljstvo -45,8%. Slična situacija je i kada je u pitanju mogućnost za napredovanje, gde svaki drugi ispitanik

¹ Vujović, i ostali, 2015

² Vujović, i ostali, 2015a

(52,1%) nije zadovoljan pomenutim mogućnostima. Sa mogućnostima izbora sopstvenog načina rada najveći broj ispitanih (56,2%) je zadovoljan, dok je sa tvrdnjom *Zadovoljan/na sam podrškom pretpostavljenih* isti broj ispitanih (41,7%) istakao svoje slaganje, odnosno neslaganje. Mogućnostima za iznošenje svojih ideja pretpostavljenima 56,3% ispitanih je zadovoljno, a najveći broj ispitanih 47,9% naveo je da je zadovoljan dobijanjem informacija koje se tiču rada njihove službe. Sa tvrdnjom *Zadovoljan/na sam jer nemam stres tokom obavljanja poslova* više od polovine ispitanih (54,2%) se nije složilo.

Tabela 1. Odgovori zaposlenih na postavljene tvrdnje u vezi uslova rada

	1	2	3	4	5	BO
1.Zadovoljan/na sam brojem zaposlenih u mojoj organizacionoj jedinici	18.8%	33.3%	14.6%	18.8%	14.6%	/
2.Zadovoljan/na samadekvatnošću opreme za rad	6.3%	37.5%	4.2%	31.3%	16.7%	4.2%
3.Zadovoljan/na sam radnim prostorom	8.3%	33.3%	10.4%	29.2%	18.8%	/
4.Zadovoljan/na međuljudskim odnosima	6.3%	25.0%	14.6%	41.7%	10.4%	2.1%
5.Zadovoljan/na saradnjom sa kolegama	2.1%	22.9%	14.6%	35.4%	22.9%	2.1%
6.Zadovoljan/na sam raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova	6.3%	29.2%	16.7%	29.2%	12.5%	6.3%
7.Zadovoljan/na sam organizacijom posla	12.5%	35.4%	18.8%	25.0%	8.3%	/
8.Zadovoljan/na sam mesečnom zaradom (platom)	22.9%	29.2%	16.7%	18.8%	8.3%	4.2%
9.Zadovoljan/na sam mogućnostima za edukaciju i usavršavanje	12.5%	33.3%	16.7%	20.8%	14.6%	2.1%
10.Zadovoljan/na sam mogućnostima za napredovanje	16.7%	35.4%	10.4%	20.8%	10.4%	6.3%
11.Zadovoljan/na sam mogućnostima izbora sopstvenog načina rada	8.3%	22.9%	12.5%	33.3%	22.9%	/
12.Zadovoljan/na sam podrškom pretpostavljenih	12.5%	29.2%	14.6%	27.1%	14.6%	2.1%
13.Zadovoljan/na sam mogućnostima kod iznošenja svojih ideja pretpostavljenima	8.3%	33.3%	2.1%	39.6%	16.7%	/
14.Zadovoljan/na sam dobijanjem informacija koje se tiču rada moje službe	10.4%	22.9%	14.6%	39.6%	8.3%	4.2%
15.Zadovoljan/na sam jer nemam stres tokom obavljanja poslova	18.8%	35.4%	8.3%	20.8%	14.6%	2.1%

*1-Ne slažem se u potpunosti, 2-Ne slažem se, 3-Nisam siguran/-na, 4-Slažem se, 5-Slažem se u potpunosti, BO-bez odgovora

Rezultati pokazuju da su ispitanici najzadovoljniji saradnjom sa kolegama (3,55), a zatim mogućnostima izbora sopstvenog načina rada (3,40), dok su najmanje zadovoljstvo ispitanici iskazali svojom mesečnom zaradom (2,59) i mogućnostima za napredovanje (2,71).

T Test

T testom se ispitivalo da li se ispitanici razlikuju u odgovorima na zavisnim varijablama u okviru kojih se procenjivalo zadovoljstvo zaposlenih u zavisnosti od njihovog pola.

T-test je pokazao da se ispitanici razlikuju u odnosu na zadovoljstvo radnim prostorom, $t(190)= 3,293$, $p<.01$ i pokazuje se da su muškarci ($M=3,40$) zadovoljniji svojim radnim prostorom od žena ($M=2,78$).

Daljom primenom t testa je pokazano da se ispitanici razlikuju i u pogledu zadovoljstva svojom platom $t(171,509)= 2,270$, $p<.05$, a rezultati pokazuju da su muškarci ($M=2,75$) zadovoljniji platom od žena ($M=2,33$).

Dalje, muškarci i žene se razlikuju i u pogledu koliko su zadovoljni mogućnostima izbora sopstvenog načina rada $t(190)= 2,398$, $p<.05$, pa tako muškarci ($M=3,57$) u većoj meri iskazuju da su zadovoljniji mogućnostima izbora sopstvenog načina rada, u odnosu na žene ($M=3,11$). Za procenu ostalih zavisnih varijabli nisu dobijene statistički značajne razlike među polovima.

Analiza varijanse (ANOVA)

Jednofaktorskom analizom varijanse (ANOVA) istražen je uticaj starosti na nivo zadovoljstva poslom tj. ispitivalo se u kojoj meri se ispitanici razlikuju u stepenu zadovoljstva poslom u zavisnosti od njihovog uzrasta. Subjekti su po starosti podeljeni u šest grupa (ispod 20 godina, 20 do 30 godina, 31 do 40 godina, 41 do 50 godina, 51 do 65 godina i iznad 65 godina).

Pokazuje se da se ispitanici razlikuju u stepenu zadovoljstva brojem zaposlenih u njihovoj organizacionoj jedinici $F(5, 186)=4,47$, $p<.01$. Rezultati pokazuju da su pomenutim najzadovoljniji ispitanici preko 65 godina ($M=3,50$), dok su najmanje zadovoljni ispitanici starosti do 20 godina ($M=1,00$).

Dalje, ispitanici se razlikuju i u stepenu zadovoljstva opremom za rad $F(5, 178)=6,88$, $p<.01$, i ovde se pokazuje da su ispitanici starosti do 20 godina najmanje zadovoljni opremom za rad ($M=1,00$), dok su ispitanici stariji od 65 godina najzadovoljniji ($M=4,00$). Statistički značajne razlike

među ispitanicima se dobijaju i u stepenu zadovoljstva radnim prostorom $F(5, 186)=8,25$, $p<.01$, tačnije pokazuje se da su ispitanici ispod 20 godina najnezadovoljniji ($M=1,00$) a ispitanici od 20 do 30 godina ($M=4,00$) i ispitanici iznad 65 godina ($M=4,00$) najviše zadovoljni radnim prostorom.

Istom analizom je pokazano i da se ispitanici razlikuju u stepenu zadovoljstva međuljudskim odnosima $F(5,182)=6,06$, $p<.01$, a rezultati pokazuju da su ispitanici iz grupe od 31 do 40 godina najzadovoljniji ($M=3,63$) međuljudskim odnosima.

Što se tiče razlikovanja ispitanika u proceni zadovoljstva saradnje sa kolegama, takođe se dobijaju statistički značajne razlike, $F(5, 182)=6,01$, $p<.01$, i ovde rezultati pokazuju da su ispitanici iz grupe od 31 do 40 godina najzadovoljniji saradnjom sa kolegama ($M=3,80$).

Dalje, pokazano je i da se ispitanici razlikuju i u pogledu zadovoljstva raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova $F(5, 174)=4,35$, $p<.01$. Rezultati pokazuju da su ispitanici stariji od 65 godina najzadovoljniji ($M=3,50$) raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova. Zatim, statistički značajne razlike među ispitanicima se dobijaju i u pogledu zadovoljstva organizacije posla $F(5, 186)=5,04$, $p<.01$, a rezultati i ovde pokazuju da su ispitanici stariji od 65 godina zadovoljniji ($M=4,00$) organizacijom posla u odnosu na ostale kategorije.

Višestruka regresija

Multiplom regresijom se ispitivalo da li se na osnovu kombinacije prediktora, u koju su uključeni pol, uzrast, stepen stručne spreme, mesečni lični prihod, mesečni prihod domaćinstva, broj članova domaćinstva i broj članova u domaćinstvu koji ostvaruju prihode, može predvideti stepen zadovoljstva ispitanika pojedinim aspektima zaposlenja.

Kada je reč o zadovoljstvu brojem zaposlenih u organizacionoj jedinici rezultati pokazuju da se ovom kombinacijom prediktora može predvideti pomenuto zadovoljstvo $R^2 = .340$, $F(7,184) = 13.536$, $p<.01$. Kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se starost ispitanika $b = .181$, $t= 2.196$, $p<.05$ i mesečni lični prihod $b = .603$, $t= 6.000$, $p<.01$, što znači da su brojem zaposlenih u njihovim organizacionim jedinicama zadovoljniji stariji ispitanici sa većim mesečnim ličnim prihodom.

Statističko značajno predviđanje je dobijeno i za procenu zadovoljstva samadekvatnošću opreme za rad $R^2 = .405$, $F(7,176) = 17.101$, $p<.01$, dok su

se kao pojedinačni značajni prediktori pokazali mesečni lični prihod $b = .360$, $t = 3.856$, $p < .01$ i mesečni prihod domaćinstva $b = .309$, $t = 4.271$, $p < .01$. Na osnovu rezultata može se zaključiti da su samoadekvatnošću opreme za rad zadovoljniji ispitanici sa većim mesečnim ličnim prihodom i većim prihodom domaćinstva.

Rezultati pokazuju da se zadovoljstvo radnim prostorom takođe može statistički značajno predvideti ovom kombinacijom prediktora $R^2 = .383$, $F(7,184) = 16.322$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se pol $b = -.717$, $t = -4.254$, $p < .01$, mesečni lični prihod $b = .378$, $t = 4.030$, $p < .01$ i mesečni prihod domaćinstva $b = .202$, $t = 2.786$, $p < .01$. Dobijeni rezultati pokazuju da muškarci sa većim mesečnim ličnim prihodima i većim prihodima domaćinstva pokazuju veće zadovoljstvo svojim radnim prostorom od drugih kategorija ispitanika.

Zadovoljstvo međuljudskim odnosima je sledeći aspekt zadovoljstva poslom za koji je pokazano da se može statistički značajno predvideti ovim prediktorima $R^2 = .278$, $F(7,180) = 9.894$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktor izdvaja se mesečni lični prihod $b = .442$, $t = 4.896$, $p < .01$, što znači da su ispitanici sa većim mesečnim ličnim prihodom zadovoljniji međuljudskim odnosima, u odnosu na ostale kategorije ispitanika.

Zadovoljstvo saradnjom sa kolegama se takođe može statistički značajno predvideti ovim prediktorima $R^2 = .191$, $F(7,180) = 6.084$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se mesečni lični prihod $b = .408$, $t = 4.244$, $p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .191$, $t = 2.502$, $p < .05$, što znači da su saradnjom sa kolegama zadovoljniji ispitanici sa većim mesečnim prihodima i većim brojem članova domaćinstva, nego što je to slučaj sa drugim kategorijama ispitanika.

Statističko značajno predviđanje je dobijeno i za procenu zadovoljstva raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova $R^2 = .321$, $F(7,172) = 11.625$, $p < .01$. Kao značajni pojedinačni prediktori izdvajaju se stepen stručne spreme $b = .680$, $t = 5.528$, $p < .01$ i mesečni lični prihod $b = .293$, $t = 3.145$, $p < .01$, što znači da su ispitanici sa višim stepenom stručne spreme i višim ličnim prihodima zadovoljniji raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova u odnosu na ostale kategorije ispitanika.

Pokazuje se da se statistički značajno može predvideti i zadovoljstvo organizacijom posla $R^2 = .382$, $F(7,184) = 16.269$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se: starost ispitanika $b = .159$, $t = 2.257$, $p < .05$, stepen stručne spreme $b = .240$, $t = 2.114$, $p < .05$, mesečni lični prihod $b = .324$,

$t = 3.775, p < .01$, mesečni prihod domaćinstva $b = .238, t = 3.587, p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .136, t = 1.996, p < .05$. Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da su organizacijom posla zadovoljniji stariji ispitanici, sa višim stepenom stručne spreme, višim mesečnim ličnim prihodom, višim prihodom domaćinstva i većim brojem članova u domaćinstvu, u odnosu na druge kategorije ispitanika.

Zadovoljstvo mesečnom zaradom (platom) takođe se može predvideti ovom kombinacijom prediktora $R^2 = .581, F(7,176) = 34.863, p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se starost ispitanika $b = .225, t = 3.517, p < .01$, stepen stručne spreme $b = -.247, t = -2.394, p < .05$, mesečni lični prihod $b = .789, t = 10.108, p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .230, t = 3.724, p < .01$. Na osnovu rezultata može se zaključiti da su mesečnom zaradom zadovoljniji stariji ispitanici, sa nižom stručnom spremom, ali višim prihodima i većim brojem članova domaćinstva u odnosu na ostale grupe ispitanika.

Ova kombinacija prediktora pokazala se statistički značajnom i kod zadovoljstva mogućnostima za edukaciju i usavršavanje $R^2 = .426, F(7,180) = 19.102, p < .01$. Kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se starost ispitanika $b = .249, t = 3.349, p < .01$, mesečni lični prihod $b = .657, t = 7.236, p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .191, t = 2.653, p < .01$, što znači da su stariji ispitanici sa višim mesečnim prihodima i većim brojem članova domaćinstva zadovoljniji pomenutim mogućnostima, nego što je to slučaj sa ostalim kategorijama ispitanika.

Statistički značajnom ova kombinacija prediktora pokazala se i kada je reč o zadovoljstvu mogućnostima za napredovanje $R^2 = .424, F(7,172) = 18.117, p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se mesečni lični prihod $b = .688, t = 7.349, p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .311, t = 4.185, p < .01$. Na osnovu rezultata možemo zaključiti da su mogućnostima za napredovanjem zadovoljniji ispitanici sa višim mesečnim ličnim prihodima i većim brojem članova u domaćinstvu, nego ostale kategorije ispitanika.

Zadovoljstvo mogućnostima izbora sopstvenog načina rada takođe se može predvideti ovom kombinacijom prediktora $R^2 = .326, F(7,184) = 12.739, p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se pol ispitanika $b = -.576, t = -3.296, p < .01$, starost ispitanika $b = .310, t = 2.412, p < .05$ i mesečni lični prihod $b = .440, t = 4.523, p < .01$. Na osnovu rezultata možemo zaključiti da su stariji muškarci sa višim mesečnim ličnim prihodima zadovoljniji izborom sopstvenog načina rada, nego ostale kategorije ispitanika.

Za predviđanje zadovoljstva podrškom pretpostavljenih ova kombinacija prediktora se takođe pokazala statistički značajnom $R^2 = .250$, $F(7,180) = 8.579$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se mesečni lični prihod $b = .445$, $t = 4.255$, $p < .01$ i broj članova koji ostvaruju prihode $b = .323$, $t = 2.068$, $p < .05$. Rezultati nam pokazuju da su ispitanici sa višim mesečnim prihodima i većim brojem članova koji ostvaruju prihode zadovoljniji podrškom pretpostavljenih u odnosu na ostale kategorije.

Ova kombinacija prediktora pokazala se statistički značajnom i kada je u pitanju zadovoljstvo mogućnostima kod iznošenja svojih ideja pretpostavljenima $R^2 = .263$, $F(7,184) = 9.391$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvojili su se mesečni lični prihod $b = .326$, $t = 3.182$, $p < .01$ i mesečni prihod domaćinstva $b = .212$, $t = 2.677$, $p < .01$. Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da ispitanici sa višim mesečnim ličnim prihodima i prihodima domaćinstva zadovoljniji mogućnostima za iznošenje svojih ideja pretpostavljenima nego ostale kategorije ispitanika.

Statistički značajnom ova kombinacija prediktora pokazala se i kada je reč o zadovoljstvu dobijanjem informacija koje se tiču rada službe $R^2 = .305$, $F(7,176) = 11.034$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvojili su se starost ispitanika $b = .167$, $t = 2.170$, $p < .05$, stručna sprema ispitanika $b = .303$, $t = 2.452$, $p < .05$, mesečni lični prihod $b = .420$, $t = 4.491$, $p < .01$ i broj članova domaćinstva $b = .163$, $t = 2.190$, $p < .05$. Dobijeni rezultati nam pokazuju da su stariji ispitanici, sa višim stepenom stručne spreme, većim mesečnim ličnim prihodom i brojnijim domaćinstvom zadovoljniji dobijanjem informacija koje se tiču rada njihove službe, nego što je to slučaj sa ostalim kategorijama ispitanika. Pomenuta kombinacija prediktora pokazala se statistički značajnom i za predviđanje zadovoljstva zbog odsustva stresa tokom obavljanja poslova $R^2 = .429$, $F(7,180) = 19.334$, $p < .01$, a kao pojedinačni značajni prediktori izdvajaju se stručna sprema ispitanika $b = .470$, $t = 3.682$, $p < .01$, mesečni lični prihod $b = .194$, $t = 2.013$, $p < .05$ i mesečni prihod domaćinstva $b = .366$, $t = 4.899$, $p < .01$. Na osnovu rezultata možemo zaključiti da su obrazovaniji ispitanici, sa višim mesečnim ličnim prihodom i prihodom domaćinstva zadovoljniji jer nemaju stres tokom obavljanja poslova, u odnosu na ostale kategorije ispitanika.

Na osnovu dobijenih rezultata se zaključuje da se ova linerana kombinacija prediktora pokazuje kao značajna za predviđanje svih zavisnih varijabli kojima smo ispitali zadovoljstvo zaposlenih različitim aspektima zaposlenja.

Korelacija

Pomoću Pirsonovog koeficijenta linearne korelacije ispitana je međusobna povezanost između zavisnih varijabli kojima smo ispitivali zadovoljstvo ispitanika pojedinim aspektima zaposlenja. Dobijeni rezultati korelacije pokazuju da su sve korelacije statistički značajne i pozitivne. Najveći stepen zavisnosti pronađen je između zadovoljstva podrškom pretpostavljenih i mogućnostima kod iznošenja ideja pretpostavljenima ($r=+0,93$, $p < .01$), što znači da, što su ispitanici zadovoljniji podrškom pretpostavljenih, to su zadovoljniji mogućnostima za iznošenje svojih ideja nadređenima. Rezultati pokazuju da je veoma visok stepen zavisnosti pronađen i između sledećih varijabli: zadovoljstva međuljudskim odnosima i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,854$, $p < .01$), zadovoljstva samoadekvatnošću opreme i zadovoljstva radnim prostorom ($r=+0,817$, $p < .01$), zadovoljstva podrškom pretpostavljenih i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,813$, $p < .01$), zadovoljstva mogućnostima kod iznošenja svojih ideja pretpostavljenima i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,806$, $p < .01$).

Sa druge strane najslabija korelacija pronađena je između zadovoljstva saradnjom sa kolegama i zadovoljstva raspoloživim vremenom za obavljanje zadatih poslova ($r=+0,34$, $p < .01$).

Tabela 2 Korelaciona povezanost zavisnih varijabli

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	1	.609**	.609**	.516**	.365**	.504**	.694**	.481**	.492**	.486**	.475**	.490**	.390**	.469**	.683**
2		1	.817**	.655**	.478**	.523**	.573**	.468**	.536**	.542**	.703**	.598**	.653**	.548**	.631**
3			1	.619**	.592**	.505**	.536**	.531**	.642**	.506**	.785**	.626**	.660**	.529**	.602**
4				1	.778**	.548**	.672**	.557**	.670**	.550**	.667**	.746**	.797**	.854**	.650**
5					1	.340**	.506**	.469**	.560**	.551**	.607**	.690**	.708**	.654**	.473**
6						1	.517**	.344**	.421**	.348**	.652**	.486**	.476**	.557**	.653**
7							1	.582**	.658**	.688**	.527**	.668**	.585**	.732**	.795**
8								1	.655**	.664**	.536**	.562**	.518**	.649**	.551**
9									1	.742**	.666**	.665**	.652**	.674**	.645**
10										1	.586**	.622**	.635**	.620**	.641**
11											1	.714**	.746**	.707**	.696**
12												1	.932**	.813**	.769**
13													1	.806**	.730**
14														1	.769**
15															1

** $p < .01$

ZAKLJUČAK

Ispitujući povezanost sociodemografskih karakteristika ispitanika i njihovog zadovoljstva značajnijim uslovima rada, postavljene su nezavisne varijable: pol, uzrast, stepen stručne spreme ispitanika, mesečni lični prihod ispitanika, mesečni prihod domaćinstva, broj članova koji žive u domaćinstvu i broj članova domaćinstva koji ostvaruju prihode. Zavisnim varijablama: radnim prostorom, saradnjom sa kolegama, mogućnošću napredovanja, mesečnom zaradom i slično, ispitivalo se zadovoljstvo pojedinim elementima zaposlenja. Ispitanici su na petostepenoj skali Likertovog tipa procenjivali u kojoj meri se slažu sa tvrdnjama kojima se ispitivalo zadovoljstvo zaposlenih, gde je 1 značilo ne slažem se u potpunosti, a 5 slažem se u potpunosti.

Sa tvrdnjom *Zadovoljan/na sam brojem zaposlenih u mojoj organizacionoj jedinici* najveći broj ispitanika (52,1%) istakao je svoje neslaganje, dok je samoadekvatnošću opreme za rad najveći broj ispitanih 48% zadovoljno, a isti procenat naveo je da je zadovoljan sa radnim prostorom. Međuljudskim odnosima zadovoljno je 52,1% ispitanih, dok je procenat onih koji su zadovoljni saradnjom sa kolegama još veći i iznosi 58,3%. Raspoloživošću vremena za obavljanje zadatih poslova zadovoljno je 41,7% ispitanih, dok se sa tvrdnjom *Zadovoljan/-na sam organizacijom posla* najveći broj ispitanih (47,9%) nije složio. Više od polovine ispitanih (52,1%) nije zadovoljno svojom mesečnom zaradom, a i kada je reč o mogućnostima za edukaciju i usavršavanje ispitanici u većem broju izražavaju svoje nezadovoljstvo - 45,8% . Slična situacija je i kada je u pitanju mogućnost za napredovanje, gde svaki drugi ispitanik (52,1%) nije zadovoljan pomenutim mogućnostima. Sa mogućnostima izbora sopstvenog načina rada najveći broj ispitanih (56,2%) je zadovoljan, dok je sa tvrdnjom *Zadovoljan/na sam podrškom pretpostavljenih* isti broj ispitanih (41,7%) istakao svoje slaganje, odnosno neslaganje. Mogućnostima za iznošenje svojih ideja pretpostavljenima 56,3% ispitanih je zadovoljno, a najveći broj ispitanih 47,9% naveo je da je zadovoljan dobijanjem informacija koje se tiču rada njihove službe. Sa tvrdnjom *Zadovoljan/na sam jer nemam stres tokom obavljanja poslova* više od polovine ispitanih (54,2%) se nije složilo. Rezultati pokazuju da su ispitanici najzadovoljniji saradnjom sa kolegama (3,55), a zatim mogućnostima izbora sopstvenog načina rada (3,40), dok su najmanje zadovoljstvo ispitanici iskazali svojom mesečnom zaradom (2,59) i mogućnostima za napredovanje (2,71).

T-test je pokazao da se ispitanici razlikuju u odnosu na zadovoljstvo radnim prostorom, $t(190) = 3,293$, $p < .01$ i pokazuje se da su muškarci ($M=3,40$) zadovoljniji svojim radnim prostorom od žena ($M=2,78$).

Daljom primenom t testa je pokazano da se ispitanici razlikuju i u pogledu zadovoljstva svojom platom $t(171,509) = 2,270$, $p < .05$, a rezultati pokazuju da su muškarci ($M=2,75$) zadovoljniji platom od žena ($M=2,33$).

Dalje, muškarci i žene se razlikuju i u pogledu koliko su zadovoljni mogućnostima izbora sopstvenog načina rada $t(190) = 2,398$, $p < .05$, pa tako muškarci ($M=3,57$) u većoj meri iskazuju da su zadovoljniji mogućnostima izbora sopstvenog načina rada, u odnosu na žene ($M=3,11$). Za procenu ostalih zavisnih varijabli nisu dobijene statistički značajne razlike među polovima.

Rezultati dobijeni korelacijom pokazuju da je veoma visok stepen zavisnosti pronađen i između sledećih varijabli: zadovoljstva međuljudskim odnosima i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,854$, $p < .01$), zadovoljstva samoadekvatnošću opreme i zadovoljstva radnim prostorom ($r=+0,817$, $p < .01$), zadovoljstva podrškom pretpostavljenih i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,813$, $p < .01$), zadovoljstva mogućnostima kod iznošenja svojih ideja pretpostavljenima i zadovoljstva dobijanjem informacija koje se tiču rada službe ($r=+0,806$, $p < .01$).

S druge strane najslabija korelacija pronađena je između zadovoljstva saradnjom sa kolegama i zadovoljstva raspoloživim vremenom za obavljanje zadatah poslova ($r=+0,34$, $p < .01$).

SATISFACTION OF EMPLOYEES WITH OF WORK CONDITIONS IN THE TOURIST ECONOMY

Abstract

The paper presents a study of the correlation between socio-demographic variables (gender, age, level of education, monthly personal income of respondents and monthly personal income of the respondent household, number of members in the household and number of household members who generate income) and satisfaction of respondents with certain conditions of work/employment in companies in the tourism industry.

Data collection was done using a questionnaire, while the analysis used: descriptive analysis (frequency, percentages, arithmetic mean), t-test, single-

factor analysis of variance, multiple linear regression, and pirson correlation coefficient. The statistical significance level was set to $p < 0.05$, and all the obtained data were processed in the SPSS version 19 version.

Keywords: employees, income, work, satisfaction.

LITERATURA

Vujović, S., Premović, J., Grujić, B., (2014), “Kadrovi u turizmu-specifičnosti obrazovanja kadrova za turizam”, Ekonomski vidici, Godina XIX, br. 4/2014, str. 437-447.

Vujović, S., Vujić, N., i Deretić, N., (2015), “Povezanost reklamnih poruka i korišćenja bankarskih usluga”, Međunarodna naučna konferencija „Mediji i ekonomija“, International Scientific Conference, Media and Economy, 15. septembar, 2015, BLC, Banjaluka, 2015.

Vujović, S., Vujić, N., i Deretić, N., (2015a), “Istraživanje uticaja socio-demografskih karakteristika stanovništva na razvoj turizma (primer: Srbija)”, XI Međunarodni simpozijum istraživanja i projektovanja za privredu, Mašinski fakultet, Beograd

